

Towarzystwo na rzecz Ziemi

ul. Leszczyńskiej 7, 32-600 Oświęcim

tel./fax: 033/8422120, 8441934

e-mail: biuro@tnz.most.org.pl, URL: <http://tnz.most.org.pl>

Wybrane uwagi do Raportu i Uzupełnienia do Raportu o oddziaływaniu na środowisko zespołu elektrowni wiatrowych (ZEW) U2 Możdżanowo - Starkowo wraz z infrastrukturą towarzyszącą - Gminy Ustka

W związku z toczącym się postępowaniem, w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia zespołu elektrowni wiatrowych (ZEW) U2 Możdżanowo – Starkowo wraz z infrastrukturą towarzyszącą – Gmina Ustka, poniżej wnosimy wybrane uwagi do Raportu i Uzupełnienia do Raportu o oddziaływaniu na środowisko przedmiotowej inwestycji. Pragniemy podkreślić, że poniższe uwagi i wnioski są zbieżne z dotychczasowymi uwagami przygotowanymi dla mieszkańców do Raportu i Aneksu o oddziaływaniu na środowisko zespołu elektrowni wiatrowych (ZEW) U1 Duninowo-Peplino wraz z infrastrukturą towarzyszącą - Gmina Ustka, gdyż oba analizowane dokumenty są w znaczącym stopniu wiernymi kopiami.

Punktem wyjścia do dokonania oceny inwestycji na środowisko jest poprawnie przeprowadzona analiza stanu środowiska w oparciu o odpowiednią metodykę. Przedmiotem szczegółowych rozważań w odniesieniu do farm wiatrowych powinny być te komponenty środowiska, na które inwestycja może mieć największy wpływ, a więc w pierwszej kolejności ptaki i nietoperze, a w następnej - w zależności od miejscowych uwarunkowań i z uwzględnieniem dróg dojazdowych, przebiegu linii energetycznej - szata roślinna, płazy, gady i owady. Równocześnie powyższa część środowiskowa powinna być poprzedzona rzetelnym opisem i harmonogramem przedsięwzięcia w fazie realizacji, eksploatacji oraz likwidacji czego analizowany Raport nie zawiera. Przykładowo nie uzyskujemy z niego nawet informacji i wskazań lokalizacyjnych przebiegu dróg dojazdowych, kabli łączących poszczególne wiatraki – a przynajmniej takich danych nam nie udostępniono.

Z Raportu nie uzyskujemy praktycznie żadnych informacji nt. zastosowanej metodyki badań w odniesieniu do ornitofauny. Dokument nie zawiera też konkretnych dat prowadzonych obserwacji, godzin ich wykonywania, panujących warunków atmosferycznych oraz nie określa nawet powierzchni badawczych. Wg „Wytycznych w zakresie oceny oddziaływania elektrowni

wiatrowych na ptaki” (PSEW 2008) liczba kontroli powinna wynieść co najmniej **20 – 30**. Tymczasem uzyskane dane wskazują, że była ona dużo niższa. Z Raportu wynika, że obserwacje i badania terenowe były wykonane okresowo **4-krotnie** w latach: 2006 r. – lato (czerwiec – sierpień) i jesień (wrzesień – listopad); 2007 r. – wiosna (marzec – maj) i jesień (wrzesień – październik). W ciągu tego czasu odnotowano na tym terenie występowanie **tylko 38 gatunków**. Notabene nie wiemy nawet kto prowadził te badania. Uzyskany wynik (38) budzi poważne zastrzeżenia, gdyż z badań prowadzonych przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków w ramach programu Monitoringu Pospolitych Ptaków Lęgowych (finansowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska) **średnia oczekiwana liczba stwierdzanych gatunków w Polsce na powierzchniach dużo mniejszych (1 km x 1 km), podczas dwóch kontroli, wynosi aż 43 gatunki lęgowe (!)**. Również zaprezentowana w tabeli 3 struktura gatunkowa wskazuje, że część przedstawicieli ornitofauny wodnej może pochodzić (a przynajmniej powinna) m.in. z Jeziora Modła. Tyle tylko, że na tym obszarze awifauna lęgowa **po 2000 roku tego zbiornika liczyła 40 gatunków ptaków (!)** (Jacek Antczak i Marek Ziółkowski; Awifauna lęgowa rezerwatu „Jeziora Modła” w: „Ptaki lęgowe terenów chronionych i wartych ochrony w środkowej części Pomorza”; Słupsk 2006, Wydawnictwo PAP). Znamienity przy tym jest fakt, że w okolicach rezerwatu stwierdzono m.in. lęgi gatunków z załącznika I dyrektywy ptasiej: bielika, kani rudej, błotniaka łąkowego, błotniaka stawowego i żurawia. Są to gatunki najbardziej zagrożone w wyniku budowy farm wiatrowych co w odniesieniu do ptaków drapieżnych potwierdzają autorzy dokumentu na str. 36: *„pewne grupy ptaków są szczególnie narażone na rozbitcie. Dotyczy to głównie ptaóów o dużych rozmiarach, przede wszystkim ptaków drapieżnych w miejscach, gdzie strefa ich aktywności i zasięgu turbin pokrywają się”*. W związku z powyższym dla niektórych ptaków drapieżnych takich jak np. bielik państwa/regiony o wysokiej kulturze ekologicznej wskazują na konieczność utrzymania wolnej strefy od zabudowy wiatrakowej wokół miejsc gniazdowania jak i korytarza lotów łowieckich. W przypadku bielika zaleca się zachowanie wolnej strefy w promieniu 3 km wokół gniazda oraz do 6 km wokół korytarza wspomnianych lotów łowieckich (Tierökologische Abstandskriterien für die Errichtung von Windenergieanlagen In Brandenburg, 2003).

Ponadto autorzy stwierdzają, że:

„(c) PLH220024: Ptaki wymienione w Załączniku II – nie znaleziono”,

(d) PLH220024: Ptaki inne – nie znaleziono

(e) PLH220024: Ptaki migrujące wymienione w Załączniku II – nie znaleziono

(f) PLH220024: Ptaki migrujące inne – nie znaleziono”.

Jest to dobitny dowód na brak prowadzenia badań terenowych, a tym samym brak wiarygodności oceny ponieważ, w granicach ostoi PLH220024 znajduje się **rezerwat leśno-wodny i ornitologiczny Jezioro Modła (!)** powołany właśnie dla ochrony awifauny. Występujące i wymienione przez autorów tu m.in.: bąk, rybitwa czarna, błotniak stawowy, błotniak łąkowy to gatunki chronione dyrektywą ptasią – wymienione co prawda nie w Załączniku II, ale w Załączniku I.

W Raporcie brakuje informacji o metodyce badań nietoperzy. Stwierdzenie, że „na podstawie obserwacji terenowych oraz wyników badań systemowych stwierdza się, iż w okolicach najbliższych miejscowości Mozdżanowo i Starkowo – najbliższych planowanej lokalizacji ZEW U2 - nie stwierdzono obecności nietoperzy w różnych okresach fenologicznych, ze względu na brak obiektów mogących służyć im jako schronienie i bytowanie, a więc ruiny starych budynków, dworków z zawilgoconymi piwnicami, studnie itp.” jest zwykłym nadużyciem. W żadnym razie nie może ono zastąpić badań terenowych. Autorzy winni byli opisać w rzeczowy sposób metodykę prowadzonych badań, czyli m.in.: wskazać lokalizację transektów i punktów nasłuchowych (zaznaczone na mapie), liczbę i czas kontroli, wykorzystywany sprzęt.

Konsekwencją złej metodyki badań (a właściwie ich braku), jest ograniczenie się autorów Raportu wyłącznie do wylistowania gatunków ptactwa bez określenia:

- a) liczebności awifauny w cyklu rocznym;
- b) liczebności gatunków kluczowych;
- c) zagęszczenia wszystkich gatunków ptaków w głównych okresach roku;
- d) natężenia i sposobu wykorzystania przestrzeni powietrznej przez ptaki, w szczególności:
 - ✓ drapieżniki i inne gatunki o dużych rozmiarach ciała,
 - ✓ migranty dalekodystansowe,
 - ✓ ptaki tworzące lokalne koncentracje żerowiskowe i noclegowiskowe.

Warto również zwrócić uwagę, że w Raporcie pominięto tak ważne informacje związane m.in. z funkcjonowaniem awifauny jak fakt, że farma ma być zlokalizowana na obszarze bogatym w kompleksy zbiorników wodnych o różnej wielkości. Przykładowo nic nie wspomina się nawet o tak dużych jeziorach jak Marszewo i Pieńkowo zlokalizowanych w odległości niecałych 3 km od inwestycji (zapewne miejscach żerowiskowych kani rudej, bielika i błotniaka stawowego).

Podobnie jak w odniesieniu do awifauny pominięto również podstawowe informacje dot. m.in. ilości i gatunków, grup gatunków lub rodzajów występujących tu nietoperzy. Z Raportu nie wynika, aby przynajmniej w stopniu podstawowym prowadzono jakiegokolwiek badania w tym

zakresie pomimo, że obserwacje terenowe potwierdzają ich obecność. Autorzy nie potrafili nawet w poprawny sposób określić potencjału siedliskowego gminy pod kątem możliwości występowania nietoperzy. Siedliska wykorzystywane przez nietoperze dzielą się na kryjówki dzienne, kryjówki zimowe i przejściowe oraz miejsca żerowania i trasy przelotów. Wiosenne i letnie kryjówki niektórych gatunków są zlokalizowane niemal wyłącznie w budynkach – kościołach, domach mieszkalnych lub budynkach gospodarczych, zarówno starych, jak i nowszych, budowanych. Nic nam nie wiadomo, aby na posesjach mieszkańców prowadzono inwentaryzację kryjówek. Zakładając nawet czysto teoretycznie, że nie ma odpowiednich schronień w rejonie lokalizacji inwestycji należy pamiętać, że przykładowo nocek łydkowłosy może żerować w odległości do 15 km od kryjówki dziennej, na obszarze 700 km² („Poradniki ochrony siedlisk i gatunków”, t. 6). Także brak miejsc schronienia bezpośrednio w miejscowości Możdżanowo i Starkowo w żaden sposób nie może być podstawą do stwierdzenia braku nietoperzy na przedmiotowym terenie w sytuacji, kiedy istnieje odpowiednia baza żerowiskowa. I co najważniejsze - w ocenie stanu nietoperzy całkowicie pominięto problematykę migracji wiosennych nietoperzy w celu zakładania kolonii rozrodczych oraz jesiennych do swoich kryjówek.

Brak podstawowych/kluczowych informacji dot. ptaków i nietoperzy uniemożliwił sformułowanie prawidłowej i obiektywnej prognozy oddziaływania farmy wiatrowej na populacje tych grup zwierząt.

Raport nie zawiera również rzetelnego opisu szaty roślinnej - brakuje informacji ilościowych i jakościowych. Dotychczasowe, szczątkowe informacje nie nadają się do dokonania obiektywnej analizy wpływu inwestycji na środowisko. Opracowane dane powinny być zestawione w tabelach i zobrazowane graficznie na mapach. Musi z nich jasno wynikać co znajduje się w miejscach lokalizacji wiatraków, przebiegu sieci energetycznej i dróg dojazdowych oraz jakie siedliska występują w otoczeniu inwestycji. Z przedstawionych informacji dot. szaty roślinnej wynika, że nie prowadzono badań terenowych. Wpływ na roślinność starano się określić w oparciu głównie o dokumentację waloryzacji przyrodniczej gminy Ustka. Jednak bez powodzenia, ponieważ nie udało się przypisać tych danych do konkretnych miejsc lokalizacji poszczególnych wiatraków, przejścia linii energetycznych i dróg dojazdowych. Brak opisu stanu szaty roślinnej uniemożliwił prawidłowe prognozowanie wpływu inwestycji na ten komponent. W analizie pominięto również takie grupy zwierząt jak m.in. płazy co jest niedopuszczalne zważywszy na lokalizację wielu zbiorników wodnych.

W Raporcie nie przeprowadzono profesjonalnej oceny krajobrazowej. Prawdopodobnie w opracowaniu raportu OOS nie wziął udziału żaden architekt krajobrazu, nie wykorzystano też dorobku architektury krajobrazu. Znajduje to odzwierciedlenie w treści raportu, w którym jednym z

priorytetów powinna być kwestia oceny wpływu planowanego przedsięwzięcia na krajobraz z uwagi na lokalizację na obszarze tzw. „Krainy w kratę”.

W Raporcie nie dokonano analizy wariantów alternatywnych oraz ich wpływu na środowisko i nie udowodniono, że takich rozwiązań jest brak. W części dot. analizowanych wariantów skoncentrowano uwagę wyłącznie na przedstawieniu korzyści z rozwoju energetyki wiatrowej. Co ciekawe - w Raporcie sporządzonym dla farmy wiatrowej Duninowo - Pęplino autorzy stwierdzili, że *„Inwestor analizując możliwości lokalizacji ZEW U1 uwzględnił ich usytuowanie na terenie o mniejszych walorach przyrodniczych i krajobrazowych”*. **W obecnie analizowanym dokumencie, w tym samym cytacie usunięto powyższe sformułowanie co może wskazywać, że tym razem względy przyrodnicze i krajobrazowe w ogóle nie były brane pod uwagę w trakcie analizy wariantowej.**

Działania skumulowane błędnie zawężono wyłącznie do elektrowni wiatrowych, dla których podjęto stosowne zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego. Pominięto przy tym całkowicie problematykę efektu barier. Stało się tak pomimo, że autorzy wiedzą o innych planowanych zespołach elektrowni. W tej sytuacji jest nieuprawnione ograniczanie analizy wyłącznie do wyżej przywołanych farm. Tym bardziej, że wg raportu *„na obszarze między Moźdzanowem a Zaleskiem, gdzie usytuowany jest PK Nr 3, położone są żerowiska wykorzystywane podczas migracji wiosennych i jesiennych przez siewki, czajki, mewy śmieszki i mewy pospolite. W różnych latach gromadzi się tam na odpoczynek i zerowanie wiele osobników każdego z wymienionych gatunków. Z tych względów lokalizacja PK Nr 3 w tym terenie jest najmniej korzystna ...”*. Ponadto pominięto również wiele innych istniejących i planowanych do wykonania elektrowni wiatrowych znajdujących się w odległościach do 15 km na terenie gmin sąsiednich, m.in.: Postomino (Uchwała Nr XIV / 163 / 08 Rady Gminy Postomino z dnia 06 lutego 2008 r., <http://www.bip.ure.gov.pl/portal.php?serwis=bip&dzial=import&id=4&sort=1&order=1&ile=10&page=41>) i Słupsk (<http://www.gp24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20091002/POWIATSLUPSKI/746970879>).

Konsekwencją nierzetelnego rozpoznania wpływu inwestycji na środowisko jest pominięcie działań minimalizujących i kompensujących co jest konsekwencją niepełnego rozpoznania stanu środowiska i potencjalnych zagrożeń.

Raport nie przewiduje monitoringu awifauny, co wg autorów nie jest konieczne, z uwagi na brak w pobliżu form ochrony przyrody. Takie podejście jest niedopuszczalne m.in. z uwagi na fakt, że Raport wskazuje jednak na lęgi wielu gatunków chronionych ptaków w tym gatunków z załącznika I dyrektywy ptasiej. Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki”, PSEW 2008 monitoring oddziaływania na etapie eksploatacji

przedsięwzięcia powinien obejmować obserwacje pełnego cyklu rocznego awifauny i powinien być powtarzany trzykrotnie w ciągu 5 lat po oddaniu farmy (np. w latach 1,3,5), z uwagi na możliwość występowania efektów opóźnionych w czasie. W świetle przywołanego opracowania wskazane jest wykonywanie badań wpływu farmy na wykorzystanie przestrzeni przez ptactwo równoległe z badaniami śmiertelności w wyniku kolizji. Kierując się wskazaniem w „Wytycznych ...” w przypadku stwierdzenia oddziaływania przekraczającego rozmiarami prognozy sformułowane w raporcie oddziaływania inwestycji na środowisko należało przewidzieć:

- ✓ wdrożenie działań minimalizujących (np. okresowe wyłączenia turbin wiatrowych),
- ✓ zastosowanie działań kompensacyjnych,
- ✓ trwałe wyłączenie wybranych wiatraków z eksploatacji.

Obok monitoringu ornitofauny należało uwzględnić również prowadzenie monitoringu nietoperzy przez co najmniej 3 lata (zgodnie z „Tymczasowymi wytycznymi dotyczącymi oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na nietoperze (na rok 2009)”).